

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2



ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Ярова Ліліана Вікторівна ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	383
Калашнікова Людмила Володимирівна СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ЩОДО УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	385
Яковлева Лілія Іванівна ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІСТИНА, ІДЕНТИЧНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТУАЛИ.....	388
Яценко Микола Анатолійович СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ВІРТУАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ МОЛОДІ.....	391
Каретна Ольга Олександрівна ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	395
Прохоренко Євгенія Яківна ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	398
Дмитрієв Вадим Вадимович ВПЛИВ «МЕДІАТИЗОВАНОЇ РЕАЛЬНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ.....	401

СЕКЦІЯ 20. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Цільмак Олена Миколаївна РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПСИХОЛОГІВ.....	404
Ульянов Вадим Олексійович ХРОНІЧНИЙ СТРЕС В ФЕНОТИПІЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ НАСЛІДКІВ ТРИВАЛОГО ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОЇ РАДІАЦІЇ.....	406
Бакурідзе Ніна Григорівна НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСІБ З ЛЕГКОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ ТА ВИБУХОВИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ОКА У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ.....	410
Герашенко Олександр Сергійович КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	412
Гурін Руслан Сергійович ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	415
Джежик Ольга Володимирівна ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В ПРАВОЗАСТОСОВЧІЙ ГАЛУЗІ.....	417
Корнута Людмила Михайлівна ПСИХОЛОГІЯ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД КРИЗИ.....	420
Лісовенко Анна Федорівна ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА КРИЗУ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	422
Павзюк Анатолій Анатолійович ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА У КРИЗОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	426
Репнова Тетяна Петрівна ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПОДОЛАННІ РИГІДНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	428
Самара Ольга Євгенівна ВПЛИВ ПОРУШЕНЬ СЕКСУАЛЬНОЇ СФЕРИ НА ЗРОСТАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАСТРОЇВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ.....	430

Така інтегративна взаємодія компонентів забезпечує формування стійкої психологічної метаструктури, що виконує фундаментальну роль у забезпеченні національної резильєнтності, створюючи психологічну основу для соціальної консолідації, колективної психологічної стійкості, інформаційно-когнітивної безпеки та легітимності державних інституцій в умовах екзистенційних викликів.

Список використаних джерел:

1. Чемерис М. Б. Роль лідерства в трансформації управлінських парадигм в умовах європейської інтеграції. *Трансформація менеджменту в умовах глобальної макроекономічної нестабільності* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв; 19-21 березня 2025 р. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 167-170.

2. Horchakov K. Management Psychology as the Basis for Forming a Successful Management Strategy. *International Conference on Next-Generation Innovations and Sustainability 2025. Futurity Research Publishing*. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14851843>

Ключові слова: трансформаційне лідерство, психологія кризи, колективна стійкість, національна ідентичність, соціальна згуртованість, когнітивні фрейми, емоційна мобілізація, ціннісні орієнтації.

Keywords: transformational leadership, crisis psychology, collective resilience, national identity, social cohesion, cognitive frames, emotional mobilization, value orientations.

Репнова Тетяна Петрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент*

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПОДОЛАННІ РИГІДНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

У суспільстві постійно відбуваються процеси економічних, політичних та соціальних перетворень, що вимагають від людини високого рівня адаптивності. Здатність швидко адаптуватися до нових реалій, орієнтуватися у складних життєвих ситуаціях, співвідносити свою діяльність із культурно-моральними нормами, приймати нові виклики і на цій основі діяти вимагає від учасників освітнього процесу умінь осмисленого пізнання інформації, зокрема, в умовах реформування освіти. Разом з тим, ригідність мислення має деякі особливості та може впливати на розвиток особистості, її адаптацію та потребує відповідних заходів з психологічної корекції та психологічної допомоги педагогічним працівникам.

У науковій психологічній літературі ригідність мислення розглядається такими вченими як: Є. Балабушка, Л. Балецька, Д. Джексон, Р. Кеттелл, С. Кіре-

ева, Л. Котляр, О. Мельничук, І. Ніколаєва, О. Пісоцький, К. Роджерс, С. Стесі, А. Уеллс, Д. Шаріпова, В. Юрченко та інші.

Психічну ригідність найчастіше розглядають як: індивідуальну властивість; характеристику поведінки; елемент підструктури особистості; фактор розвитку травматичного стресового розладу; явище, що посилює негативний вплив психотравмуючої ситуації на психіку людини; рису патопсихологічної особистості. Так, вчені визначають ригідність як рису особистості, що впливає на мислення та мову, інші пізнавальні процеси та визначає спосіб вирішення поставлених завдань. Така сутнісна ознака особистості виявляється у її негнучкості, тобто нездатності вчасно та відповідно до ситуації змінювати власну поведінку, виражати ставлення до речей у перехідному просторі невизначеності, надавати їй моральну оцінку, продукує стан невдоволення і, як наслідок, соціальну дезадаптацію [3, с. 375].

Ригідність мислення є негативною рисою особистості, яка проявляється у невмінні адаптуватися до нових умов, встановлювати соціальні зв'язки з оточуючими, конструктивно комунікувати, самореалізуватися та впливає на почуття справедливості у учасників освітнього процесу. Можна відзначити, що ригідність процесів продукування думок та розуміння пов'язана з особливостями виховання та культурними нормами, а також з емоційно-вольовою, когнітивною та мотиваційною сферами особистості [2, с. 80].

Для подолання ригідності мислення учасників освітнього процесу психологічна допомога має бути спрямована на емоційний, когнітивний, мотиваційний компоненти соціально-психологічної адаптації. Так, розвиток емпатії передбачає покращення розуміння емоцій та почуттів іншої людини. Робота з переконаннями та новим досвідом гнучкого реагування на проблемні ситуації взаємодії допоможуть покращити комунікацію. Робота з новим досвідом, новими задачами сприяє активізації дивергентного мислення, творчого потенціалу. Опора на досвід успішних людей з оточення, авторитетне спілкування, підвищення корпоративної культури. Такі заняття з психологом допоможуть збагаченню самоактуалізації особистості, мають на меті поліпшення адаптації учасників освітнього процесу за рахунок подолання їх ригідності мислення [1, с. 828].

Когнітивна гнучкість допомагає знизити рівень стресу і тривоги, оскільки завдяки гнучкості виробляється стійкість до стресових ситуацій, покращує адаптивність до обставин, що змінюються. Позитивні зміни відбуваються також із почуттям впевненості та самооцінки. Здатність творчо вирішувати різні ситуації зміцнює віру у себе, покращує самооцінку. Завдяки гнучкості покращуються також соціальні зв'язки. Гнучкість дозволяє зрозуміти почуття та емоції інших, сприяє кращому розумінню та співпереживанню. Когнітивна гнучкість сприяє ефективному навчанню та розвитку особистості, покращує її ментальне здоров'я та самопочуття.

Таким чином, психологічна допомога має бути спрямована на продукування змін особистісної ригідності у всіх трьох аспектах, емоційно-вольовому, когні-

тивному та мотиваційному, на розвиток гнучкості мислення, здатність змінювати намічений план дій, керувати власною поведінкою, розширювати адекватні емоційні реакції, підвищувати підвищувати культуру емоцій та почуттів, розвивати здатність мотивовано діяти відповідно до своєї системи цінностей.

Отже, прояви ригідності мислення у учасників освітнього процесу впливають на соціальний статус особистості, її професійне становлення, здатність до домінування чи підпорядкування у соціальному середовищі, на соціальну адаптацію. Психологічна корекція ригідності мислення особистості пов'язана з подоланням стереотипів, які заважають їй сприймати нові знання, виробляти етику та конструктивно комунікувати. Ця особистісна характеристика потребує психологічних впливів для покращення соціально-психологічної адаптації, продуктивної колективної праці учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Репнова Т. П., Кнутова М. В. Емпатія як важливий компонент соціального розвитку особистості та її емоційної культури. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції, 26 квіт. 2024 р. / НУ" ОЮА"; за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. С. 827-829.

2. Репнова Т. П., Удоденко Я. В. Психологічні чинники адаптації до навчання здобувачів освіти в умовах війни. *Пріоритетні напрямки розвитку наукової думки в ХХІ столітті* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції до Дня науки України / ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»» Одеський інститут, Інститут проблем розвитку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 17 травня, 2024 р. Одеса : Лерадрук. С. 80-81.

3. Шаріпова Д. Проблема психічної ригідності у наукових дослідженнях. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 6(43). С. 374–378.

Ключові слова: психологічна ригідність, ригідність мислення, освітній процес, психологічна допомога, когнітивна гнучкість.

Keywords: psychological rigidity, rigidity of thinking, educational process, psychological assistance, cognitive flexibility.

Самара Ольга Євгенівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент*

ВПЛИВ ПОРУШЕНЬ СЕКСУАЛЬНОЇ СФЕРИ НА ЗРОСТАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАСТРОЇВ У КРИЗОВИХ УМОВАХ

Сучасні дослідження у галузі клінічної психології та психіатрії дедалі частіше звертаються до проблеми взаємозв'язку сексуального здоров'я та психоемоцій-